

KUDY KAM ZA DVEŘMI JE EVROPA

PETER STUHLÍK

KUDY KAM

ZA DVEŘMI JE EVROPA

Peter Stuchlík

VĚNOVÁNÍ

Chtěl bych svoje další povídání věnovat především svým rodičům, kteří mi otevřeli dveře do světa a umožnili mi ho pochopit. Také všem lidem, které jsem na svých cestách potkal a těm, co mě během mých putování doprovázeli. Ale také ve velké míře všem lidem, kteří dokázali pochopit, že žijeme na jedné malé hroudě v nekonečnosti vesmíru a jen na nás záleží, co s tím uděláme.

PŮVODNÍ PŘEDMLUVA

Předem bych chtěl všechny čtenáře mých cestopisů důrazně varovat. Nejsem důsledný. A to úmyslně. Prostě uvádím vždy jen to, co se mi zachce. Dívám se na svět svými vlastníma očima a za jiné bych je neměnil. Ten, kdo tvrdí, že je objektivní, je zaručeně lhář a podvodník. Protože každý z nás vnímá svět kolem sebe subjektivně.

Řadu míst a popisů vynechávám. Možná, že si někdo řekne, proč se nezmínil o tom a onom. Odpověď je jednoduchá. Buď jsem to přehlédl, nebo to nepovažuji za důležité. A ještě něco. Do řady zemí a míst jsem se vracel několikrát. Pokaždé jsem i na tom stejném místě objevil a zažil něco nového. Sice by se slušelo, kdyby člověk, když píše o městě X, uvedl vše, co o něm ví, ale nakonec jsem tento postup zavrhl. Buď popisuji jenom jednotlivou cestu a tedy to, co mě na ní zaujalo, nebo se věnuji jednomu místu, či zemi a pak uvádím jen to, co se mi hodí. Kdybych měl popisovat naprosto všechno, unudil bych se i já sám.

Nicméně některé chybějící informace o městech a zemích se mohou objevit v cestopise, který je věnován jiné cestě. Přeji příjemné chvíle s mým tlacháním a dobře Vám tak.

NOVÁ PŘEDMLUVA

Znovu jsem zopakoval původní předmluvu a poděkování, které se vážou k prvnímu vydání. Jsou totiž pořád platné. Na druhou stranu, když jsem připravoval nové vydání, tak jsem do něj zařadil i některé věci, které vyšly později a jinde. Ty starší cestopisy jsem psal pro Expedial a Ministerstvo kultury, ty novější pro různé časopisy a servery. Takže kniha z části obsahuje i “novinky“ z posledních let.

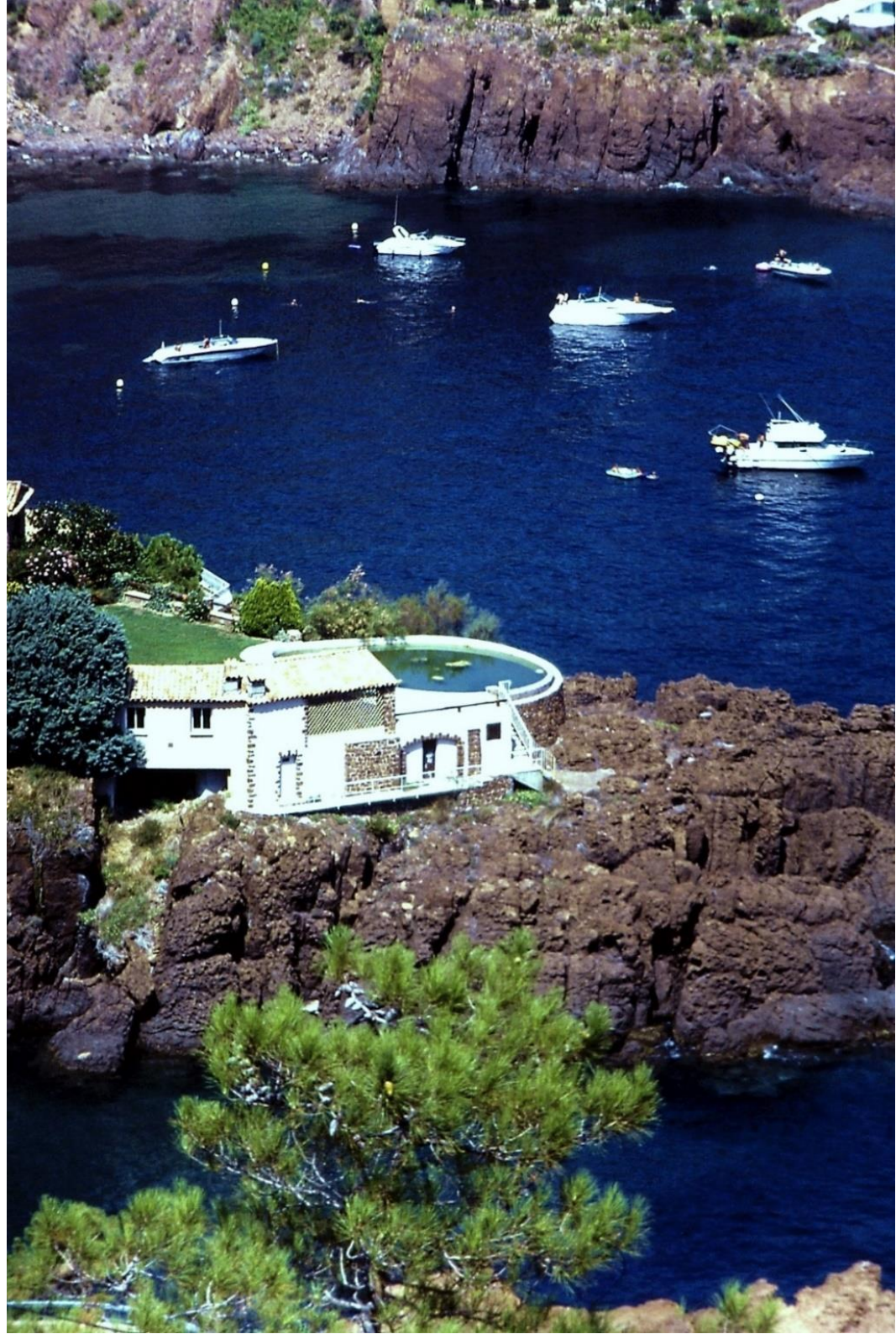
Někdo si může položit otázku: „Proč do cestopisů zařadil i létání?“ Odpověď je jednoduchá. Tak, jak mě žene touha poznávat, co je za nakreslenými hranicemi na povrchu naší planety, tak stejná touha mě žene poznávat, co je v jiných prostorech s ní svázaných. A létání ve vzduchu je jen rozšíření prostoru zájmu z dvojrozměrného na třírozměrný.

Nicméně, když jsem po sobě pročítal, co před víc jak dvaceti lety vyšlo, došlo mi, že ve starších cestopisech vlastně popisují již zaniklý svět. Z určité části je tedy toto vydání jakousi historickou vzpomínkou.

Za čtvrt století se náš svět, ve kterém žijeme, výrazně změnil, i když místa zůstávají téměř stejná. Jestli jsou to změny k lepšímu, nebo k horšímu, ponechávám na každém člověku.

Z mého pohledu se zdá, že jsme svědky nového začátku. Co z toho vzejde, záleží do značné míry jen na nás.

Peter Stuchlík

TENERIFE

Tak, tentokrát změna. Následující cestopis nebude jen z pohledu suchozemce, ale současně, a to silně, zorným úhlem „létače“. Tedy konkrétně náruživého pilota paraglidingu. Proto uvedu nejen to, co mě během této cesty zaujalo na matičce zemi, ale také ve vzduchu nad ostrovem. I když připouštím, že se většinou bude jednat o vztah mezi tím, co je mezi nebem a zemí a jak se z jednoho dostat do druhého. Ale nakonec to stejně bude povídání o místech na zemi. Toulavé boty, které od dětství nosím, mi nedají, abych, když jsem kdekoliv a za jakýmkoliv účelem, neprošmejdil, co se dá.

Předesílám. Mnoho lidí si myslí, že je paragliding adrenalinový sport. Opak je pravdou. Protože když za letu pilotovi stoupne adrenalin, znamená to, že je v něčem, kde být neměl. Jinými slovy, že je v průseru. Jak říká můj kamarád. „Létání nebezpečné není. Jen ty havárie jsou.“ I když já sám jsem nyní pochroumaný natolik, že jsem byl nucen létání zanechat, tak jen podotýkám, že lyžování, jízda na kole a jízda na koni jsou mnohem nebezpečnější, i ze statistického hlediska.

Ale zpět na stromy. Tím nemám na mysli hobby řady slovenských pilotů přistávat na stromech. Opět se uchýlím k citátu svého kamaráda pilota paraglidingu. „Kto za rok nezastromuje, málo lieta.“ Nutno říci, že Slovensko je plné hor, ze kterých se startuje, a ty jsou porostlé lesy. Mnohdy je to na přistávacíku kilometry daleko, než člověk les přeletí.

A občas ho nepřeletí. Chtěl jsem předchozím zvoláním jen říci, že se vracím k tématu.

V září, nejpozději v říjnu končí česká a slovenská letová sezona. Nechá se sice ještě krásně „svahovat“, dost často v Malých Karpatech, kde je to zejména nad Plaveckým hradem úžasné, ale termika už k nějakým přeletům prostě není. Tak přemýšlím, kam se vydat, aby to nebylo daleko, a ještě se tam v říjnu a listopadu nechalo pěkně létat. Státy afrického severního pobřeží Středozemního moře mě až tak moc nelákají. Jsou tam oblíbená místa k paraglidingovému létání a v některých státech jsou na něj i zvyklí, ale tento rok se mi tam nechce. Takže poprvé vyhrávají Kanáry, konkrétně ostrov Tenerife. Podle paraglidingových serverů je tam startovaček celá řada a počasí bývá na létání i na přelomu roku vhodné.

Následovala důkladná teoretická příprava. Letět tam nějakou nízkonákladovou leteckou společností, předem si zajistit levné ubytování a stravování řešit na místě? (Moje oblíbená varianta.) Nebo využít zájezdu nějaké cestovky? Když jsem vše prozkoumal, tak jsem zjistil, že obě varianty vyjdou cenově nastejno, akorát, že přes cestovku budu mít polopenzi a žádné starosti kolem dopravy a ubytování. Rozhodnuto, kupuji si zájezd. Vzhledem k tomu, že batoh s paraglidingovou výbavou je poněkud větších rozměrů, má objem přes 100 litrů a váží obvykle 25 kg, přikupuji si k zájezdu nadměrné zavazadlo.

Ještě k těm batohům. Když jsme jednou takhle lezli na kopec na nějakou startovačku, potkali jsme turistickou rodinku, kteří si šli pěkně na lehkou, jen otec měl na zádech batůžek na dvě láhve a

nějakou svačinu. Když jsme je míjeli, tak jejich syn se nechal slyšet: „Hele tati, koukni, jak velké batohy mají.“ Kamarád, pilot se otočil a synovi povídá: „To víš, my paraglidisti sme děsně nenažraní.“

Batohy na pořádné svačiny a něco k tomu.

Přikoupení nadměrného zavazadla do letadla dopředu se ukázalo jako velmi vhodné řešení. Zatímco na letišti se já jen přesunul k okénku pro velká zavazadla, předal batoh a ukázal papír, potkávám tam párek dalších létačů, kteří si nejprve vystáli frontu, pak se delší čas bavili vypisováním všemožných papírů, aby mohli zaplatit a až po hodinovém kolotoči odevzdali batohy k dopravě.

Po chvíli letadlo přistává na letišti Reina Sofia, na jižním cípu ostrova. Jdu si vyzvednout objednané auto, autobus mé cestovky ani nehledám a vyrážím po dálnici s vědomím, že jsem si nevzal kontakt na ten párek létačů, ale také se zkušeností, že se stejně potkáme zítra nebo nejpozději pozítří na nějaké startovačce. GPS mě vede po dálnici podél celé východní strany ostrova až na severní konec, kde mě stáčí zpět na jih podél západního břehu. V hlavě si promítám mapu ostrova a říkám si, že „paní v krabičce“ opět žertuje a zkouší moji trpělivost. Mým cílem je město Puerto de la Cruz, které se nachází na západní straně ostrova, asi v třetině od jeho severního konce. Trasa, po které mě GPS vede, je nejméně 5x delší, než kdybych jel z letiště rovnou na západ a pak se stočil na sever. Až po delším pobytu a po prokřižování celého ostrova, jsem zjistil, že „paní v krabičce“ to myslela téměř dobře. Jí zvolená trasa by byla bývala nejrychlejší, i když nejdelsí. Ten podmiňovací způsob je dán kolonami u města Santa Cruz de Tenerife. Na hotelu jsou překvapeni, kde jsem se tam vzal, když jsem nepřijel autobusem se zájezdem a delegátka cestovky o mně ví jen to, že jsem byl na palubě letadla. Cestu autem jsem si totiž prodloužil kocháním, ale také hledáním, jak se vůbec jednosměrkami dostat k hotelu, když GPS trvá na tom, že udaná adresa je zadní vchod pro personál, kudy se návštěvníci dovnitř nedostanou a kde se široko daleko auto zaparkovat nedá. Ta mají přece parkovat před hotelem z přední strany, ne? No a přední vchod je ve slepé uličce, kterou se mi i pěšky daří najít jen stěží, a to ještě až po obejití celé čtvrti.

Mé následující dny mají jednoduchý denní program. Ráno po snídani na Internet, kouknout se, odkud fouká a odkud bude přes den

foukat vítr, výlet na vybranou startovačku. Napřed ale okouknutí přistávací. Pokud mám jít někde startovat poprvé, tak se raději napřed podívám, kde se dá přistát. Opět si dovolím citát: „Je lepší být na zemi a závidět těm, co jsou ve vzduchu než naopak.“ Pak následovalo létání, poté podle času ve vzduchu a letových podmínek nějaké to cestování ostrovem, hodně pěšky a na závěr úspěšného dne za odměnu pozdní večere.

Observatoř Izaña, v pozadí Teide; nejvyšší hora Španělska.

Co jsem viděl první den z oken auta při cestě na hotel, mě zcela nadchlo. Takže pěší túry kousky zdejší krajiny mě silně oblažují. Z hotelového pokoje mám výhled nejen na nejvyšší horu Španělska a Kanárů, sopku Teide, ale i na observatoř Izaña, i na překrásné skály se dvěma krátery, co by kamenem dohodil. Ze střídání barev lávy, strusky a přírody samotné přechází oči.

Nejdříve se ale jdu seznámit s místem pobytu, tedy s Puerto de la Cruz. Z pořádného kopce scházím do starého centra, kde na jeho okraji mým zachovalé šachtové pece na tavbu železa.

Opomíjená historie Purto de la Cruz.

Pak kolem pěkných domků ve španělském stylu, mnohých z nich hrázděných, kolem řady kostelů a několika starých fontán, jsem v zátocce na nábřeží u starého přístavu. Ještě je tu k vidění pár starých dřevěných dieselových rybářských lodí, malá loděnice a skladiště, po jedné straně stojí malá hranatá pevnost Bateria de Santa Barbara, na druhé straně je písčiná pláž. Jenže ve skutečnosti se nejedná o písek, ale o jemně vodou namletou lávu, která je téměř černá. Zrna jsou tak příbojem ohlazená, že chůze po nich bosou nohou je velmi příjemná, nic neřeže a nepíchá. Kolem jsou nastavené moderní hotely, takže si dokáží představit, jak pláž vypadá v turistické sezóně. Ale v zimě před Vánoci je tu téměř prázdno, a přitom je voda ke koupání. Teplejší než na Jadranu v létě. Přeci jenom ten černý „písek“ zachytává hodně sluníčka a funguje pak jako radiátor. Centrum města je přívětivé, s nezbytnými restauracemi s teráskami a zahrádkami, ulice s butiky a obchůdky všeho druhu. Něco, jako v centru Antibes, i když se architektura liší. Všude spousta zeleně. A když jsou domky natěsnané příliš na sebe, tak aspoň mají v oknech květináče a truhlíky. Ale také nemohu opomenout podařené malé Archeologické muzeum s největší sbírkou keramiky původních obyvatel na Kanárech, druhou nejstarší botanickou zahradu ve Španělsku a Zoologickou zahradu „Loro park“ s delfináriem. Také si dělám pěší výlet na nejbližší vulkanický homolovitý kopec, na sopku Las Águilas. Na jejím vrcholu dnes stojí velký hotel, ale kráter obrácený směrem do centra je hezké vidět.

Teide tentokrát od Puerto de la Cruz.

Na dohled ze svého hotelu, 5 minut autem, mám monumentální skalní hradbu se startovačkou La Corona. A protože je to kousek, jedu se tam mrknout, jak vypadají přistávacíky. Jsou dvě. Pláž Soccoro a terasová pole nad hlavní silnicí. Ani jednou z nich nejsem příliš nadšen. U pláže je sice parkoviště, ale i v zimě, je plné. Navíc si dokáží živě představit, jak by se nejdřív během přistání kličkovalo mezi slunečníky na pláži, kdyby to šlo, a pak by následovaly omluvy člověku, na kterém zrovna přistanete, že se neuklidil z cesty, se mi nevidí jako nejvhodnější zakončení letu. Ta druhá přistávacíka je pravý opak. Pole jsou zarostlá něčím suchým, co připomíná křižence mezi šípkovým keřem a řepkou, pokud tam rovnou nerostou pořádně vysoké kaktusy. A k nejbližší cestě se člověk pěkně pronese s křídlem v "kvěťáku", protože na místě samém ho poskládat nemá šanci. Teda za předpokladu, že po přistání je ještě co skládat. Teprve na cestě by se to teoreticky zrealizovat dalo, pokud by někdo nejel z kopce dolů. Řidič by totiž skládajícího pilota a jeho vybavení viděl na poslední chvíli, a protože je zde slušný sklon, neměl by šanci zabrzdit včas. Není potřeba moc důvtipu, aby si člověk představil, že by auto vyhrálo. V duchu si odškrťávám, že sem ne, ani v tom největším nadržení a při správném větru. Úplně mi postačí ten každodenní pohled na nádherné kopce se skálami a pomyšlení, jak by se tady létalo, kdyby se dalo. I když létat by se asi dalo, při správném větru, ale nějak se mi nechce zde přistávat.

Tak raději vyrážím na severovýchodní stranu ostrova, odkud v tomto ročním období nejčastěji fouká. A protože mám po cestě město Santa Cruz de Tenerife, a protože je to největší město ostrova,

neváhám a zajíždím do jeho centra až k přístavu. Tak tohle jsem si mohl odpustit. Jenže když zvědavost nedá, tak se člověk nemá divit, natožpak si cokoliv vyčítat. Po přískocích vpřed realizovaných za pomoci auta, a navzdory desítkám semaforů a navzdory stovkám chodců, kteří se objevují z ničeho nic a vrhají se pod kola, se mi podařilo vrátit se na dálnici a otočit to na jih po východní straně ostrova.

Zde se nechám za pomoci GPS odnavigovat na startovačku Barranco Hondo. Na hřebeni v zatáčce u silničky, u kříže, je místo, kde by se nechalo křídlo rozložit, pokud nic nejede a i odstartovat, pokud pilot přeskočí nevysokou zídku. Nebo v případě, že by se takové řešení jevilo někomu jako komplikované, lze odstartovat z pod nedalekého fotbalového hřiště, pokud ho nikdo nevyžene. Přistávací je na pláži v nedalekém Las Caletillas. Což by v tuto roční dobu i šlo. Moc lidí se zde nekoupe, ani nesluní. Při přistání se stačí netrefit do jednoho altánku, do jedné sochy 4 m vysoké, do budky plavčíků, ale je záhodno se trefit na pláž, která má místy 5 metrů na šířku. Teda pro zkušeného pilota hračka, když má kliku. Dokonce se mi celá pláž a místo samé, při procházce po ní, docela líbí. Ale trochu se zamýšlím nad tím, že mezi startem a pláží opravdu není kde přistát, nebo se mi to tak jeví. Zato je zde tepelná elektrárna s komíny, s vedením vysokého napětí, dálnice a pořádné skály se sklonem, že z takových bývá radost startovat, ale nějak i přesto, že jsem vytrénovaný praktickými zkušenostmi ve Fatře, v Tatrách a na Hvaru, si na přistání v takovém terénu moc netroufám.

Las Caletas – pohled na přistávacíku.

Tak kam? Letecký server mi ukazuje, že na El Tanque jsou právě teď vhodné podmínky k létání. Tak tedy nazpět na západní stranu, projet po dálnici kolem Puerto de la Cruz až do spodní třetiny ostrova. Nutno podotknout, že dálnice hned za Puerto de la Cruz končí a dál pokračuje podél pobřeží normální dvoupruhá silnice, která se různě krotí, vede několika tunely, prochází řadou městeček a vesniček. Takže, řidiči, chce to trpělivost, zejména, když doženete nějaký starý nákladňák. Jenže krajina kolem vynahrazuje všechny trampoty. Nad střídáním barev a tvaru skal, nad proměnlivostí vegetace s občasnými vodopády, zůstávají oči v úžasu.

Startovačka El Tanque je ihned pod restaurací na malém hřebínku, 630 m nad mořem. Nejen, že je zde spousta místa na přípravu a rozložení křídla, ale i dost místa na start a jeho zrušení, ale navíc, pokud nejsou v daný okamžik vhodné podmínky pro start, může se pilot osvěžovat na terase restaurace a výbavu zanechat na startu pár metrů pod sebou.

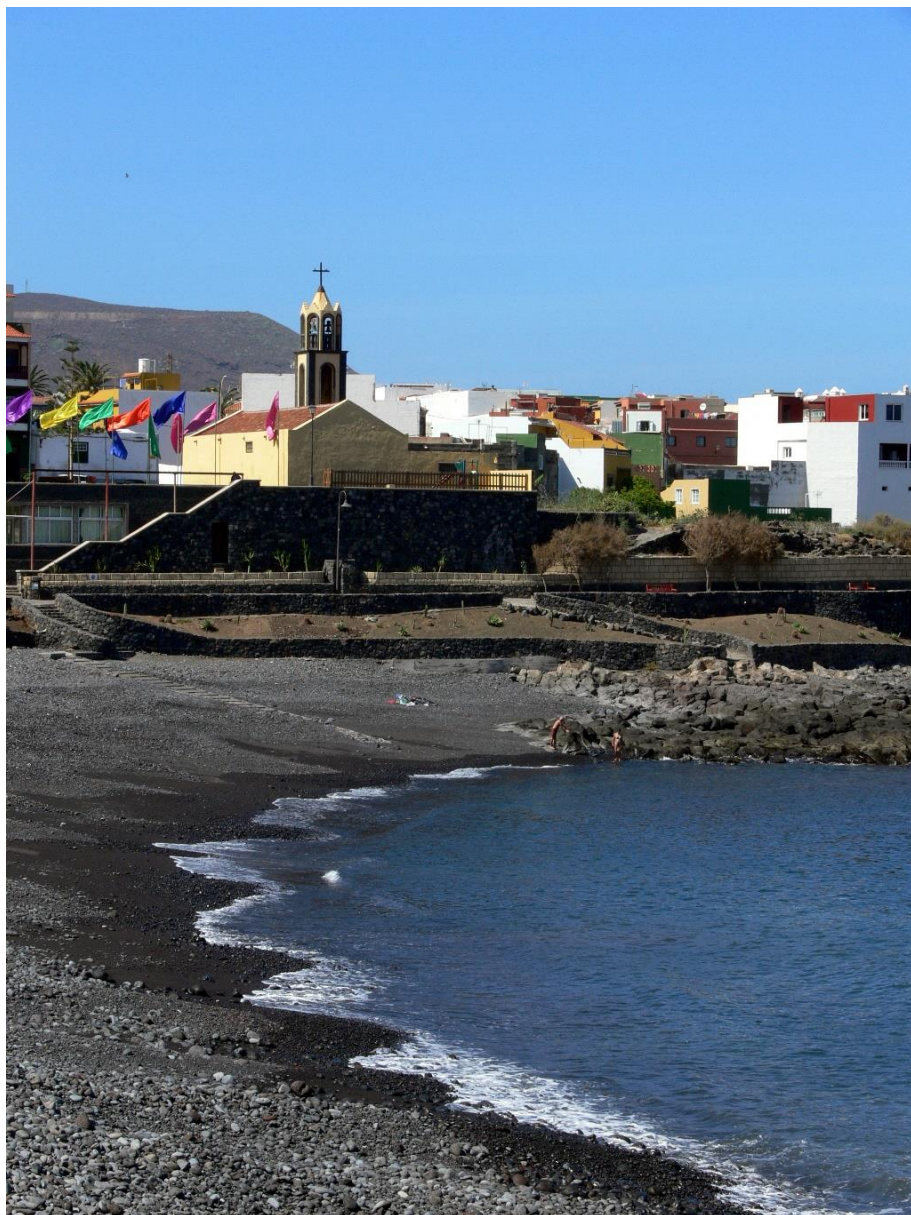
Z restaurace a její terasy je úžasný výhled podél pobřeží oběma směry. Zde si dovoluji zdůraznit důležitost takového skvělého zázemí na místě startu. Paragliding jako sportovní disciplína se dělí na několik činností. Je to paravezling – to člověk kouká (zevluje) kde by se létat dalo, kdyby se dalo. Pak je paratreking – to pilot vleče výbavu nahoru na nějaký kopec a kolikrát i dolů, nebo když přistál v opuštěných končinách, tak pochoduje kilometry do nějaké civilizace s výbavou na zádech. Následuje parawaiting – to už se sedí na startovačce a čeká se, kdy nastanou podmínky pro start. Někdy i celý den. A nakonec je létání. Ty první uvedené činnosti silně převažují nad tou poslední, takže pokud je startovačka přístupná autem, dá se na ní najíst, napít, jít na záchod, mít kde odložit výbavu, a ještě umožňuje pohodlný bezpečný start, co víc si přát. Teda věděl bych i o nějakých dalších možných přáních, ale ty už jsou mimo rozsah tohoto povídání.

El Tanque, startovačka přímo pod hospodou!

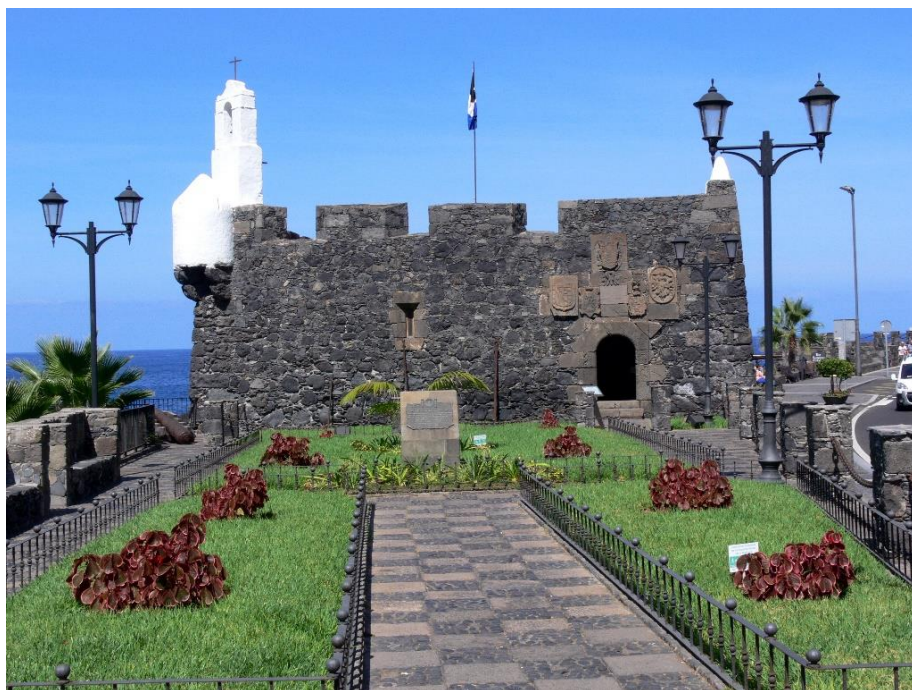
Jedu tedy ještě prozkoumat přistávacíku, protože si říkám, že obvykle něco tak skvělého mívá někde skrytý háček. A navíc jsem už pár místních přistávacíků viděl a nevzbudily ve mně velké nadšení. Přistávacíkou je pláž ve vesničce La Caleta de Interián. Jedná se o malou, ale poměrně širokou zátoku, takže si člověk může vybrat místo, aby přistával proti větru. Když mu nevyjde rozpočet na přistání, tak při nejhorším bude sedat na boční vítr. Pláž není moc frekventovaná a obležená turisty, protože je tvořena valouny od velikosti pěsti do 30 cm. Což pro spokojené polehávání není zrovna ideální terén, ale není ideální ani pro přistávání. Člověk nesmí na těch valounech zakopnout, jinak si příšerně namele drážku, a vzhledem k tomu, že se jedná o lávové valouny, asi by to bolelo.

Vzhledem k výše popsanému, se El Tanque stává mým hlavním letovým terénem a v důsledku toho vymetu v následujících dnech vše v nejbližším okolí, jak po zemi, tak ze vzduchu. Navíc se zde setkávám s tím leteckým párem, se kterým jsme se viděli na letišti. Když se v El Tanque odstartuje, následuje svah porostlý trávou a keři, s občasnými terasovými políčky. Pak přijde téměř kolmý útes vysoký zhruba 400 m, který se táhne na kilometry daleko na obě strany. Pod ním je silnice a krátký svah do moře, s poli, se sady, se zátokami a s vesničkami. Skály útesu jsou krásně nahřáty od sluníčka, takže nad ním to „nosí“. Ale také jsou zde občas stříhy proudění vzduchu, takže doba letu není ani tak dána nedostatkem stoupavých proudů, ale spíše fyzickou pilotu. Jak dlouho mu vydrží ruce provádět zásahy do pilotáže, než se unaví.

Pláž – přistávací v La Caleta de Interián, kde se ještěřky perou o zbytky jogurtu!

Centrum vesničky La Caleta de Interián je prosté, s kostelíkem, dvěma restauracemi a s hotelem nad pláží. Mě nejvíc zaujal úsek severovýchodně od pláže. Jsou zde zbytky nějaké staré kamenné zdi. Asi ochrana polí nad ní, proti příboji a tříšti slané vody. A ve zdi žijí ještěrky. Tady spíše ještěři, kteří mají délku 30–40 cm. Jednou jsem byl svědkem, jak jedna z nich si našla nevyjedený kelímek od ovocného jogurtu a když se další pokusila zmocnit její lahůdky, strhl se dračí boj. Pokud by byly metr veliké, šel by z nich strach.

Typická Španělská pobřežní pevnost v Garachicu!

3 km severovýchodně od Calety je městečko Garachico. To má dokonce zbytky městských hradeb, půvabné uličky s malými domky, hezký kostel na malém náměstíčku, na pobřeží čtvercovou pevnost Castelo de San Miquel a úžasný lávový splaz, který tvoří nedaleko od břehu ostrůvek Roque de Garachico.

Když už jsem se tady hned první můj letecký den potkal s Honzou a s Pavlou a pěkně jsme si zalétali, domlouváme se, že každý další den si zatelefonujeme a podle směru větru si domluvíme, kam ten den vyrazíme. Všechny nás láká sopka Teide. Odstartovat a mít 3 700 m výškový rozdíl na přistání, nám připadá jako neodolatelné. Jenže necháváme si zajít chuť. Sopka je rezervace a létání z ní je zakázané. A pěkně ostře hlídané a pokutované. Navíc tam, kde končí lesní porost, bývá vrstva mraků. Takže i když po ní neustále mlsně pokukujeme, děláme si na ni a kolem ní jen pěší výlety. Ale ty stojí za to! Přátelé, nemám slov, abych tu krásu a rozmanitost popsal. Mezi jednotlivými erupcemi uplynula staletí až tisíciletí, takže se překrývají vrstvy rozdílného stáří, složení i eroze.

Různobarevná lávová pole, boční krátery, lávové splazy, sopečné pumy v tufu, sloupcově krystalizovaný čedič i čedičová slunce, láva plná bublin i obsidán..... Ach. A tím vším se nechá procházet. Dokonce jsou zde vyznačené a prošlapané cesty pro pěší turisty. Nejlepší je zaparkovat auto na Cañadas del Teide a odtud se dají dělat výlety na celý den i několik dnů po sobě. Jen je dobré mít s sebou něco na pití. Téměř každý den si dopřávám kousek téhle nádhery. Už jen vyjet k sopce z kteréhokoliv směru je poutavé a vidět, jak sopečná aktivita vytvářela zdejší krajinu.

V pozadí Teide, v popředí bazaltové krásy.

Tím, že je Teide určena jen pro pěší potěchu duše, vyrazíme na observatoř Izaña, kde jsou hned dvě startovačky. Jedna na západní směry s přistáním na pobřeží kolem Puerto de la Cruz, kde je vhodných míst habaděj. Druhá je na východní směry s přistáním v Güimar nebo pod vesničkou Fasnía. U obou východních přistávacích platí, že pokud si člověk odmyslí nějaké ty krátery, homole malých sopek, vodou vymleté strže a kaňony, lomy a zástavbu, je zde dost polí, kde se přistát dá. Ta západní startovačka je na malé sopečné homoli nedaleko od silnice.

Ta východní je pod severním okrajem observatoře a částečně využívá místní asfaltovou obslužnou komunikaci, po které ale nic nejezdí, protože je na ní uzamčená závora. Dolů na pobřeží je to 2 200 m. Velmi milé. Na obou startovačkách si jen člověk potřebuje dávat bacha, aby do křídla nenabral nějaké ty sopečné kameny nebo aby o ně během startu nepřerežal šňůry. Obojí by mohlo být nepříjemné. Nám se ale za celý týden pobytu odtud letět nepodařilo. V úrovni, kde začíná les, se držela deka mraků, a i když známe dobrodruhy, kteří mraky prolétávají podle GPS, nám se to nevidělo jako až tak dobrý nápad. Čas od času tady domorodí předvádí noční slet ze západní startovačky do Puerto de la Cruz. Odstartují ve světlech reflektorů zaparkovaného auta, nebo s posledním světlem večera, nechají svítit baterku zavěšenou u pasu nebo pod sedačkou a přistávají v oblasti kolem fotbalového stadionu, kde je spousta světla od městského pouličního osvětlení.

Typická krajina kolem Teide a Izaña, pro domorody je to startovačka.

Jeden den, kdy se na El Tanque létat nedá, vyrážím na startovačku Tamaima u mohutných a vysokých útesů, které se jmenují Los Gigantes. Po klikaté cestě vnitrozemím ostrova, které si vychutnávám, jsem u Charcas del Erjos překvapen zajímavým úkazem. Mezi pořádnými sopečnými kopci je zde údolí, se slušným sklonem. Nicméně jsou v něm jezírka, něco jako plesa, a kolem nich bažiny. Jak se to tu dokázalo vytvořit, je mi dodnes záhadou. Startovačku nalézám poměrně snadno podle GPS souřadnic. Navíc k ní vede pěšina a je opatřena flérou. Až potud dobré. Horší to je ale s přistáním. Skály Los Gigantes spadají kolmo do moře a jsou opravdu monumentální.

Los Gigantes se fakt jako přistávačka moc nehodí.

Proto jsou zvěčněny v různých publikacích a v katalozích cestovek. Jižně od nich jsou tři propojená turistická městečka. Acantilados de los Gigantes, Puerto de Santiago a La Arena. Přistát se dá jedině buď na polích nad nimi, ale pak je to štreka odnést výbavu k nejbližší silnici, nebo na fotbalovém stadionu, nebo na střeše nějakého obchodního centra. Pláží je tu jen pár, jsou malé a zcela i v zimě zaplněné turisty. Když si jdu možnosti okouknout zblízka, tak ta střecha vypadá ještě nejlíp. Jenže jak z ní dolů?

Nechávám si tedy zajít chuť a pokračuji k jižnímu cípu ostrova na startovačku Taucho. Nejdřív ale dorazím na souřadnice podle leteckého serveru, kde má být přistávací a kde se nechávají auta. Je tu parkoviště, heliport s leteckou službou, jenže po přistávací řadí banda buldozerů, která ji zarovnává pro výstavbu velkého nákupního centra. Jenže při velikosti srovnané plochy nějaký ten buldozer je zanedbatelný. Beru si taxíka a výbavu a jedu na souřadnice startovačky. Když mám vybaleno a rozloženo, na ucházejícím poli na kopci, kam mne GPS navedla, jede kolem auto s naloženými leteckými bágly a řidič mě kolegiálně informuje, že startovačka je až pod barákem, který je pod polem. Beru tedy křídlo „do kvěťáku“ a po 200 m jsem tam. Startovačka je na místní obvyklé poměry přímo luxusní. Je celá porostlá travou, nahoře má koberec, místo fléry větrný rukáv, je zde dost místa na několik křidel a jejich přípravu. Také je zde shromážděna pěkná řádka pilotů. Nejen místní, ale prakticky piloti z celé Evropy. Jakmile se zem a skály kolem oběda nahřejí, obvykle zmizí i nízká oblačnost a létá se tu moc pěkně. Ale

v odpoledních hodinách, když je terén pěkně rozehřátý, zjišťuji drobný háček.

Když přistanu na vybuldozerované ploše budoucího obchodáku, aniž bych nějaký buldozer nabral, a balím křídlo, tak kousek ode mne proběhne tzv. čertík. Po 10ti až 15ti minutách další. Zatrnulo mi a hodně. Pro ty, kteří neví, co je čertík, upřesňuji. Jedná se o malý větrný vír, který připomíná malé tornádo. Má přímo neskutečnou rychlost a sílu. Dokáže zamávat i s velkým dopravním letadlem a ta malá jsou prostě téměř bez šance. Já sám jsem jeden z mála, kteří setkání s čertíkem za letu nízko nad zemí přežili. A už vidím, že se Honza přibližuje na přistání také. Ihned běžím do letecké služby a dostávám povolení, aby přistál na jejich heliport. Vysílačkou na něj Honzu nasměřuji. Když jsme znovu na startu, tak se od místních pilotů dovídáme, že raději přistávají na golfovém hřišti u vesničky La Caleta, blíž k pobřeží. Ale také když hovoříme o tom, kde všude jsme byli létat, tak se podivují, že na El Tanque. Prý tam ve skalní stěně hnízdí káňata a sokoli, kteří velmi nelibě nesou, když jim někdo naruší jejich teritorium. Já sám mám s káňaty moc hezké zkušenosti z Orešan, kde jsou na paraglidisty zvyklí a chodí se předvádět, že oni umí létat mnohem lépe než my. Ale také krásně značkují, kde to „nosí“. Jenže Pavla si vzpomíná, že při jednom letu z El Tanque ji jeden sokol obtěžoval, a že byl docela neodbytný. Dělal na ni nálety, i když naše křídla mají zhruba 20x větší rozpětí než on.

Další den, který je od začátku parawaitingový se domlouváme s několika Němci a Holanďany, že zkusíme startovačku Ilfonche, která je o pár km vedle, a hlavně má výrazně větší nadmořskou výšku

a útes, na kterém by se případně nechalo svahovat. Po hodinové cestě serpentinami jsme na místě. Jsou tu hned dvě startovačky, vedle sebe, i když takové, na jaké jsme na Tenerife zvyklí. Skalnaté, místo na start jednoho padáku a jednoho pro přípravu. Žádný luxus jako je tomu na Taicho nebo na El Tanque. Nakonec nikdo z nás nestartuje, protože pod námi je vrstva mraků. I když jeden z Němců mudruje, že by se možná nechalo proletět dírou v mracích nad vesničku El Refugio a pak mezi stěnami kaňonu to vzít k pobřeží. Naštěstí končí u mudrování a po půl hodině start vzdává.

Tak se jedeme podívat do městeček Playa de la Americas a Los Christianos, které jsou na pobřeží hned pod námi. Sice kvůli několika hezkým plážím je zde dost hotelů, ale také kužel sopky Chayofita s přístupným kráterem a slušný přístav sportovních lodí.

Jako bývalý pilot, jsem dnes nucen konstatovat, že Tenerife je jedno ze dvou nejkrásnějších zimních létání, co jsem zažil. I když některá místa odkud domorodi startují a přistávají nebo podmínky, za jakých to provádí, mne přivedly k pochopení, proč lidé považují paragliding za adrenalinový sport. Ale protože jsem člověk toulavý, který si užívá, že je naživu a co je kolem něj krásného, vím, že se sem ještě vrátím. Tak proměnlivou krajinu a dech beroucí svojí dynamikou, jsem ještě nikde jinde na světě neviděl.

Kam se člověk koukne, tak je nějaká sopka.

MALLORCA

Ukradli mi most!?

Tak, hned na úvod předesílám, že se nebudu držet své zásady, že popisuji jednotlivé cesty, a ne jedno konkrétní místo. Pro porušení této zásady, mám zcela pragmatický důvod. Na ukradení celého velkého mostu s obousměrnou dopravou, uprostřed města, je zapotřebí víc času než jeden týden pobytu. Tak velký most by během týdne nedokázali zmizet ani naši nadrovnoprávnění spoluobčané. Navíc využiji této příležitosti a také zaznamenám, jak se Mallorca v průběhu let proměnila.

K napsání tohoto cestopisu se chystám už pěknou řádku let. V průběhu daného chystání k psaní, jsem navštívil Mallorcu ještě několikrát, takže mi neustále přibývalo, o čem bych chtěl psát. Takže jsem měl neustále další důvody, proč jsem se tak dlouho chystal.

Teda původně to měl být scénář k filmu o Mallorce. Jednou mě zas postihla nezaměstnanost, a tak jsem s povděkem přijal nabídku jedné televize, abych jim natočil cestopisný film o Mallorce. Popadl jsem tedy pod jedno křídlo kufr s kamerou a stativ, pod druhé Jitku, která měla pod svým křídlem Breberu, a vyrazili jsme. Ale napřed jsme si našli a zaplatili zájezd za slušnou cenu do Cala Blava. Na letišti u Palmy de Mallorca jsem si pronajal auto, protože jsem věděl, že se budu potřebovat pohybovat po celém ostrově a zajet si, kam se mi

zlíbí. Jen velikost auta mě poněkud zaskočila. Když jsme si s Jitkou sedli dopředu, tak na celé zadní sedadlo se vešla Brebera, které bylo nějakých 12 let. O tom, že bychom dokázali do kufru dostat i naše zavazadlo, když už tam byla kamera a stativ, nemohlo být ani řeč. Ó, jak jsem byl prozíravý, že jsem si to auto půjčil, i když jsem netušil, jaká zde bude situace s koupáním v moři. A jak byli prozíraví projektanti firmy Peugeot, když vyrobili tak šikovnou velikost auta, jako by věděli, že budou provozována na Mallorce.

Televize nakonec zakázku odřekla, takže scénář jsem nenapsal a film nebyl sestříhán. Nicméně v tomto cestopise se vše odvíjí od mé první cesty na Mallorcu. A jen tak bokem mohu poznamenat, že je jen dobře, že těch cest nakonec bylo daleko víc, i když s rozpětím desítek let. Z nich získané poznatky doplňuji k té první cestě, přičemž zachovávám stejný směr putování – proti hodinovým ručičkám.

Například, původně jsem si myslel, že kamenné věže, co vypadají jako větrné mlýny, také mlýny jsou. Až při dalších návštěvách jsem přišel na to, jak jsem se mýlil. A nijak mne neomlouvá, že chybovat je lidské. Proto hned v úvodu uvádím vše na pravou míru. Ty nejtenčí, co vypadají jako komín, jsou větrná čerpadla, která čerpají vodu z podzemních jeskyň. O něco silnější, roztroušené podél pobřeží a občas i na nějakém tom kopci, jsou věže Chappeho semaforového telegrafu. Dají se poznat také podle toho, že mají vchodové dveře v 1. patře a dovnitř se lezlo po žebříku, který si obsluha vtáhla dovnitř, aby ji nikdo neotravoval, když zrovna svačí. O něco tlustší jsou věže obecních a městských větrných vodních čerpadel. Ty se zas poznají podle toho, že u své paty mají malý

domeček, v kterém je bazén, jako zastřešený zásobník vody. Ještě tlustší jsou pak větrné mlýny na obilniny. No a vůbec nejtlustší jsou dělostřelecké věže typu Martello. Už kvůli zákluzu děla, které bylo nahoře, musely mít větší průměr, aby jim kanón při výstřelu neskočil až na zem. Martellovy věže se poznají snadno; mají v horním patře, kde bylo dělo, odsazení obvodové zdi s otvory směřujícími kolmo dolů. To, aby se na případné obléhatele nechaly házet různé nechutnosti, popřípadě jim střílet rovnou za límec. Majáky mají samozřejmě také kamenné věže, dokonce i někdy kruhového půdorysu. Ale maják přeci pozná každé malé dítě, takže nemá smysl se o nich podrobněji rozepisovat. Prostě, když má věž nahoře skleněnou budku, s čočkami a umí vydatně svítit, není to ani čerpadlo, ani mlýn, ani dělová věž, ale je to s největší pravděpodobností obyčejný maják. K tomu jen připojuji. Maminky, prosím, netvrďte svým dětem, že věž Chappeho telegrafu je maják a naopak. Vaše děti, aspoň některé, na to časem přijdou, a když si k tomu přičtou tvrzení, že děti nosí čáp, jakou důvěru pak mají mít ke starší generaci? Pak se nedivte, že u nich nemáte žádnou autoritu. Občas se mi někde stává, že zaslechnu dětský výkřik: „Ale mami, ty seš úplně blbá!“ Tak se kouknu, o kom je řeč. A v mnoha případech jsem nucen, ovšem v duchu, dítě pochválit za správný postřeh.

S ohledem na španělskou úřední vytrvalost a důslednost, leností bych to snad ani nenazval, než jsem vyplnil papíry k autu a vyrazili jsme konečně z letiště, byla už tma. Za tmy jsme dojeli do hotelu a ubytovali se. Jakmile Brebera usnula, šli jsme se s Jitkou podívat na moře. Jenže ouha, na kraji hotelového pozemku byl drátěný plot a

moře se dalo tušit hned za ním. Ještě štěstí, že tam ten plot byl. Jak jsme ráno zjistili, moře bylo sice hned za plotem, ale o nějakých 80 až 100 m níž. K němu spadal kolmý skalní útes. Ve kterém byly vysekány schody a k nim vedly branky v plotě. Ale když jsme si uvědomili, že jít se koupat, znamená šlápnout si nějakých 300 schodů dolů, pak se rozložit na betonovém platu o rozměrech 3x6 m, kam zamíří další fyzicky zdatnější hoteloví hosté, lézt z plata do moře po žebříku, a nakonec absolvovat těch 300 schodů nahoru, v nás vyvolalo velké nadšení. Já jsem byl ochoten to ze srandy jednou absolvovat, ale Brebera se domáhala, že půjde s námi. Při představě, jak ji nesu nahoru na zádech, mě entuziasmus přešel. Jitku přešel už při představě, jak lezeme po schodech dolů a Brebera zakopne.

Ihned bylo rozhodnuto. Pojedeme se koupat jinam. A zde se dostávám k obecnému místopisu ostrova Mallorca. Lze si ho představit jako na šikmo položený čtverec. Na severním rohu je Cap Formentor, na východním Cala Ratjada s mysem Cap Capdepera, na jižním Cap de ses Salines a na západním rohu je Sant Elm. No a v jihozápadní straně čtverce je obrovská a hluboká zátoka ve tvaru písmena U, na konci, které je hlavní město Palma. Od El Arenalů až po Palmu se táhne nádherná písčiná pláž. Celých 10 km pláže! No jo? Když písčiná pláž, tak je osázená jedním hotelem vedle druhého, a samozřejmě slunečníky, a davy turistů a rekreantů. Šli jsme po ní celých 5 km a jen v nás rostla deprese. Nakonec jsme byli rádi, když jsme sedli na autobus, který nás zavezl zpět k autu.

Zátoka u Palmy, tvar většiny jejího pobřeží, pokud jím není písčová pláž s natěsnanými hotely.

Mallorca má jen tři typy písčných pláží. Nejčastější případy jsou, že ve větší, či menší zátocce jsou na jejich konci hotely nebo hotel, podle velikosti. Mezi největší takové masové lázně, kde se koupající téměř nemohou utopit, protože si lidé stojí hlava na hlavě, je nejen zátoka u Palmy, ale přesně naproti na severovýchodní straně čtverce je zátoka u městečka Can Picafort. O něco menší, dvou kilometrová pláž je u Cala Millor. Zato Cala Mendia má jen 50 m. Ale jsou tu ještě menší, doslova na šířku malého hotelu. Tím druhým typem jsou pláže, které jsou na soukromých pozemcích, nebo kilometry od nějaké silnice, kam se člověk dostává přes několik plotů, několik přátelských psů, prokličkuje mezi kobližky krav a bobky ovcí a pak už jen kolem

tygří nory. A pak je tu ještě třetí typ. Když absolvujete vše podle bodu 2, tak dorazíte na pláž, kde, když překonáte metr vysokou bariéru vyplavených a hniјících chaluh, tak Vás čeká zátoka s plovoucími chaluhami. Ale o tom ještě bude řeč.

Po seznámení se s pláží u Palmy a s jejím provozem, jsme se s Jitkou rozhodli, že zbytek dne věnujeme průzkumu hlavního města. Měl jsem dokonce vypracovaný seznam památek, na které bych se rád kouknul. Na prvním místě byla katedrála Santa Maria nebo také La Seu, která stojí kousek od přístavu a je monumentální dominantou města. Pochází ze 13. století. Jedná se o gotickou katedrálu s nejvyšší lodí v Evropě. Její opěrné sloupy tvoří krásné vzdušné mřížoví. Katedrálu si lze prohlédnout i zevnitř, pokud se zde člověk nachází mimo turistickou sezónu nebo je hodně, hodně trpělivý.

Při dalších návštěvách jsem již zaparkoval v podzemních garážích pod parkem de la Mar, který je hned před katedrálou. Přišlo mi to jako dobrý nápad, protože když jsem zde byl prvně, tak jsem se hodinu proplétal úzkými a křivolakými uličkami starého města, než jsem našel volné parkovací místo. I když jsme tímto způsobem s Jitkou a Breberou absolvovali vyhlídkovou jízdu centrem Palmy, pěšky by to bylo rychlejší, a hlavně bez nervů.

Hned vedle katedrály je královský palác La Almudaina. Pro turisty k vidění jen zvenčí a u brány hlídáný hradní stráží ve starých slavnostních uniformách.

Katedrála Santa María - La Seu v Palmě, krása gotiky.

Centrum starého města se vyznačuje nejen uzounkými a křivolakými uličkami, kde největšími budovami jsou kostely, ale také typickou architekturou starých domů. Když se u nich projde vraty vedoucími do uličky, člověk se ocitne na nádvoří s arkádami jako u renesančních paláců a je zde také studna s rumpálem.

Pár metrů pod palácem, směrem k nábřeží, se nachází zajímavá budova La Llotja, kde dřív bývala tržnice, a která má uvnitř hezkou gotickou klenbu. Také stojí za zmínku vnější hradby starého města. Procházku po starém městě rozhodně nevynechat, je na co koukat. Od gotiky, přes renesanci a secesi až po živé exempláře. Palma má

možná největší hustotu malých obchůdků v přízemích domů, kde se dá koupit všechno možné, i když nejčastěji se jedná o předměty, bez kterých turisté prostě nemohou být. Ale co je zajímavé, že jen málokterý z turistů si jde prohlédnout most na Av. de Jaume III. postavený Římany, za hradební zdi přes říčku Torrent de sa Riera.

O to víc návštěvníků je v Poble Espanyol neboli v Nuevo Pueblo Espanol Mallorca. Jedná se o komplex kopií významných a zajímavých historických budov z celého Španělska. Sice tu nenajdete kopii Sagrada Família od Gaudího, ale je zde moc hezky a je na co koukat. Jak jsem později zjistil, dali si dokonce tu práci nejen se zkopírováním budov, ale dokonce i zkopírovali dlažbu, včetně mozaik. Při jedné návštěvě jsem byl svědkem zajímavého úkazu. Největší z paláců Puebla, který má na svých zdech sochy římských císařů, si pronajala firma Porsche na předváděčku svého nového modelu sportáku. Po jejím ukončení se pokusili s autem vyjet z paláce ven na dvůr, kde už čekal skříňový nákladák, že ho odveze. I když kola podložili cihlami z okolí, stejně utrhli vanu.

Kousek jižněji, na kopci, odkud je krásný výhled na celou Palmu a mnohem dál, jsme neopomněli navštívit pevnost Castell de Bellvere. Pevnost je ve velmi zachovalém stavu a je v ní muzeum, kde jsou artefakty z dob řeckého a římského osídlení. V Antice zde bývala římská strážní věž.

Dodnes plně funkční most v Palmě, postavený Římany.

Pevnost Bellvere s pěkným muzeem. Ze střechy je fantastický výhledem na Palmu a okolí.

No, a ještě kousíček jižněji, na břehu moře, je poloostrov s molem, kde býval Arsenal bránící vjezd do přístavu a dnes je zde vojenské historické muzeum de San Carlos. Jsou v něm nejen zajímavé vnitřní expozice, ale také jsou venku k vidění nejrůznější Kruppova děla, včetně jeho prvních litých ocelových děl nebo protiletadlové 88, a také lodní/pevnostní dělo Armstrong včetně příslušných výtahů, skladů a zázemí.

Naše další putování s Jitkou bylo ovlivněno dvěma zásadními faktory. Projel celý ostrov a natočit o něm film, a také se konečně vyčvachtat v moři. Jak se ukázalo, ten první byl sice náročný, ale ne tak jak ten druhý. Proto jsme další den vyrazili proti směru

hodinových ručiček kolem pobřeží. Moje další povídání zachová řečené směřování, i když při dalších cestách jsem použil jiné trasy.

Podle mapy jsem raději volil hlavní silnice. A ta nás po odjezdu z hotelu zavedla do městečka Lluçmajor. Průjezd městem by se dal přirovnat ke groteskám z éry němého filmu. Představte si ulici, která má šířku i s chodníky po obou stranách přesně na autobus, pokud ten sklopí zrcátka. Tak to byla hlavní, kde byl obousměrný provoz. Osobáky to řešily tak, že jednou stranou najely na chodník, sklopily zrcátka a když měly štěstí, tak se kolem sebe protáhly. Potkat zde autobus v protisměru bylo naprostým pravidlem a někdy i nákladní auto, ve vylepšené verzi oba typy vozidel současně a pokud možno v protisměru. Než obě vytvořené kolony aut vycouvaly někam, kde mohly uhnout, obvykle chvíli trvalo a než se řidiči domluvili, kdo kam bude couvat, trvalo ještě déle. Nicméně při dalších návštěvách jsem s potěšením a s úlevou používal nově postavený obchvat kolem městečka.

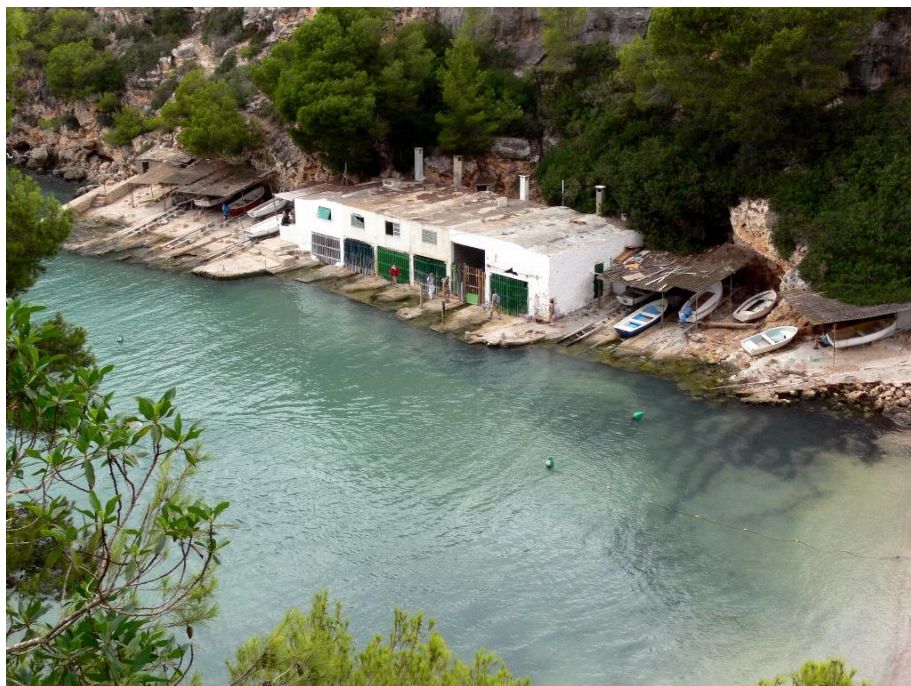
Z různých zdrojů jsme se dověděli, že nejbližší pláž k našemu hotelu tímto směrem je v Cala Pi. Podle mapy jsem zabočil na příslušnou cestu. Že by zde byly směrové ukazatele, to mimo hlavní tahy nehrozilo. Asfaltečka byla z obou stran lemována kamennými zídkami. Když se na ní potkala dvě osobní auta v protisměru, řidiči sklopili zrcátka a nějak opatrně se snažili kolem sebe projet. Už podruhé jsem ocenil malé rozměry našeho vypůjčeného auta. Nicméně po ujetí několika km se asfaltový povrch ztratil a zůstala jen prašná štětovaná silnice. Mezi zídkami, ovšem. Při našem dalším putování s Jitkou, jsem si ověřil, že toto provedení komunikací je pro

Mallorcu naprosto typické. Proto, když při další návštěvě po řadě let byl téměř všude asfalt, a to tak široký, že se bez sklápění zrcátek minuly v protisměru dva Mercedesy, byl jsem poněkud zaskočen. A když byla cesta užší, tak se dalo někam zajet, nebo couvnout, kde se auta minula. Nicméně jsem člověk zvědavý, takže jsem se při dalších návštěvách ostrova dostal do míst, kde vše zůstalo při starém. Z toho jsem vydedukoval, že existuje v Bruselu speciální komise, která rozhoduje, která cesta bude zrenovována, a která ne. Mají na to jednoduché pravidlo. Pokud je šance, že tam zavítá turista – předělat. Pokud je předpoklad, že cesty používají jen domorodci – ponechat v původním stavu, aspoň je nebude nikdo otravovat.

Ale ona tehdy prašná cesta nás zavedla k prehistorickému megalitickému osídlení Talaiot Capocorp Vell. Moc příjemné a hezké místo.

Od zřícenin jsem si nicméně vybral tu nejširší cestu, která po pár km měla dokonce zase asfalt. Dostali jsme se na Cabo Blanco, což je malý mys, kde stojí maják. Jenže zde cesta končí, a i když je to odtud do Cala Pí jen 2 km, než jsme tam dojeli silničkami mezi zídkami, tak to vydalo na 10.

Samotná Cala Pi má na svém mysu věž Chappeho telegrafu a v kaňonu, který ústí do moře pískovou pláž. Světe div se. Bez hotelu. Jednak by se sem na šířku nevešel, jednak by ho odnesla voda, která kaňonem teče, když přijde nějaký déšť.

*Tu použitelnou část zátoky Cala Pí si zabrali domorodi pro své loďky.
A jen díky tomu, že se jedná o takový malý kousek, tak tu nestojí hotel.
Ten je až nad útesem.*

Jenže hned vedle na východ je místo, pět minut chůze, které se nazývá Vallgolnera. Zde mne zaskočil goticko- renesanční hrad, v kterém je dnes hotel. Je to krásná stavba, jenže nevím, jestli ji tak dobře zrestaurovali, nebo měl někdo hodně peněz, aby ji nechal postavit.

Na další písčnou pláž jsme narazili mezi městečkem Sa Rápita a vesničkou Ses Covetes. V Sa Rápita byl malý, ale velmi příjemný rybářský přístav, s dřevěnými loďkami poháněnými kapesním

dýzláčkem. Při posledních návštěvách už zde kotvily jen rekreační plachetnice a motorové čluny. Také malé nábřežní domky zmizely a byly nahrazeny několika hotely. Ale překvapení, které našťestí dodnes nezmizelo, se nachází na východ od Ses Covetes. Je zde výroba soli z mořské vody. Však také nejbližší vesnice se nazývá Ses Salines. Takové krásné haldy krystalizované soli se jen tak nevidí. Liší se svojí barvou i velikostí krystalů. I když tu mají i haldy netříděné soli. Zajímalo by mě, jak docilují různobarevnosti. Jako chemika mě napadá hned několik řešení, ale ani jedno se mi z potravinářského hlediska moc nezamlouvá.

Následující městečko Colònia de Sant Jordi je kopií Sa Rápita. Rybářský přístav potkal stejný osud, ale hotely tu mají větší.

Pak už nás jen čekal ten nejjižnější roh ostrova. Cap de Ses Salines. Je na něm pěkný maják, u kterého se nechá zaparkovat, pokud není sezóna, a lze si udělat pěknou procházku po skalnatém pobřeží mysu. Ze všech mysů na Mallorce je tento nejplošší, takže se lze dostat i k moři, a nejen se na něj z výšky dívat.

Tak tahle věž, protože má nahoře sklo a reflektory, je maják na mysu Cap de Ses Salines. Není to tedy ani větrný mlýn, nebo čerpadlo, nebo Chappeho telegraf.

Po průjezdu městečkem Santanyí jsme s Jitkou zavítali do městečka Cala Figuera. To nás nadchlo. Úzká klikatá průrva mezi skálami, kde je krásný starý rybářský přístav, téměř žádné hotely, domky si zachovaly svoji architekturu, na mysu maják, ve skalní stěně u vjezdu do přístavu jeskyně..... Jo. Říkáme si. Pokud se vrátíme na Mallorcu, tak sem. Jenže život tomu chtěl jinak, takže když jsem podruhé zavítal na Mallorcu, bylo to s jinou ženou. Ale bylo to do Cala Figuera! Můj týdenní pobyt zde jen prohloubil moje nadšení z první cesty. A to i když jsem zjistil, že jeskyně ve skalní stěně je soukromá. Jenže jak ve dne, tak v noci je zátoka s přístavem úchvatná. Před večerní procházkou přístavem jsem si užíval i příjemné místní kuchyně v přestavěné kapli na vinárnu.

Jenže přes den se Marta potřebovala roztáhnout někde u moře na písku a vyhřívat se jak ještěrka. Mám ještěrky velmi rád, a protože koupání v rybářském přístavu uprostřed skalního kaňonu se jí nevidělo jako zrovna ideální, vydali jsme se hledat něco vhodnějšího. Na moji námitku, že se ještěrky zcela běžně na nábřeží Figueru vyskytují a v hojné míře, dokonce navečer i gekoni, se mi ani nenamáhala odpovědět. Přitom gekony mám také velmi rád. Proto jsme nejdřív zamířili malinko zpět po pobřeží směrem na Santanyí. První pláž byla Cala Santanyí. Ta, když při své šířce 70 m pojala jen část těch 10 tis. obyvatel městečka Santanyí, plus nějaké ty hotelové hosty, se mi viděla jako trochu zalidněná. Václavák, když na něj svítí slunce, je příjemnější a průchodnější. Ale sousední Cala Llombards na tom byla nesrovnatelně hůř. Tak jsme nakonec jezdívali pár km na sever do Cala S'Amarador. Ta má 150 m, není u ní žádný hotel, ale

také žádné sociální zařízení, jen bufítek, ale celkově to na ní ujde. Nejbližší civilizační vymoženosti jsou až v Cala Mondragó 500 m severněji. Jenže za ty se platí hned dvěma hotely.

Pláž na Cala S' Amarador. Na záchod je tu sice daleko, ale zas nehrozí ušlapání.

Další naší zastávkou, a v pozdějších letech opakovanou, bylo městečko Portopetro. Které leží v hluboké rozeklané zátocce. Milé městečko. U širokého skluzu pro lodě je rybářská restaurace, kde během přílivu kavárenské litinové stolky stojí přímo ve vodě, takže během jídla si člověk cáká nohy v moři.

Doslova pár kilometrů po pobřeží na sever je poněkud větší město Cala D'Or a s ním spojené Cala Ferrera. Jak už sám název napovídá, jsou místní obyvatelé orientováni na zlato, nebo aspoň na pozlátko. Projevuje se to ve snaze vytrískat z turistů, co se dá a mít pěkně nablýskané domy a houfy hotelů. Zde na každou pidi plázičku připadá těch hotelů pro jistotu několik. Ale věřím, že se najdou lidé, kterým se zde může líbit, jinak by tu nebyly takové davy turistů. Raději jsem nezkoumal, co je to za lidi, ale jednou v zimě, když bylo téměř vše zavřeno, jsem si udělal půldenní procházku celým městem. Pozlátko.

Nicméně na jejím severním okraji je Cala Ferrera. Pokud není turistická sezóna a pokud neřadí chalupy, tak ta stojí za vidění. Ve stěnách kolem ní je spousta malých jeskyň.

Nějakých 6 km severněji je další velká zátoka s městečkem Portocolom. Údajně odtud pocházel Kryštof Kolumbus, nebo odtud vyplul na některou ze svých plaveb, nebo něco na ten způsob. Městečko samo má několik částí s rozdílným charakterem. V té turistické kotví plachetnice a motorové lodě, je tam pár hotelů a spousta apartmánů. Tam, kde kotví větší rybářské lodě, je kolem nábřeží několik příjemných lidových hospod s mořskými specialitami. A nejhluběji v zátoce je stará zástavba. Kolem kostela je náměstíčko, které není ani dlážděné, je jen z udusané hlíny.

Centrum v Portocolom. Pěšky vypadá mnohem líp.

Jsou zde staré pumpy a primitivní kašny na vodu. Opravdu staré domy pamatující několik století jsou hezky udržované.

Na jižním okraji, za malým mysem chránícím přístav, je pláž Cala Marcal, která je tak rozlehlá, že i když je obklopena několika hotely, dá se v ní koupat, ležet i hrát volejbal!

Když se zahne přímo na západ do vnitrozemí, tak se dá dojet ke zřícenině velkého hradu Castilo de Santurei. Architekturu tak trochu připomíná Spišský hrad. Jen nevím, proč je pro návštěvníky zavřený. Možná proto, že se jedná o pravděpodobně největší hrad na Mallorce a náklady na jeho údržbu by byly pořádné.

Pohled na Castillo de Santurei. Dál to nejde, brána je zamčená.

Hned vedle něj stojí Ermita de san Salvador. Což je poměrně velký komplex kláštera s kostelem. Na konci hřebene pak stojí velká socha Ježíše. Celý areál je obchozí a je odtud krásný výhled do kraje, na město Felanitx a pobřeží kolem Portocolom na druhou stranu.

A pokud by někdo byl opravdu zvědavý a zabočil ještě víc do středu ostrova, projel město Felanitx, tak když bude mít štěstí, najde na jednom z kopců klášter Parroquia Nuestra Señora De La Consolacion.

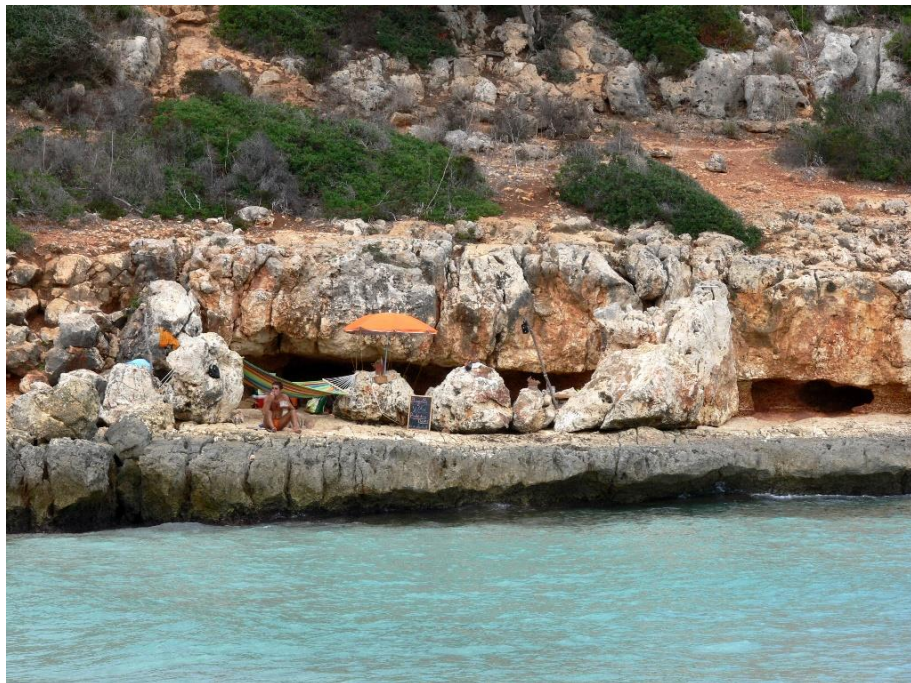

Cala Magraner s horolezeckými cestami.

Ale vraťme se k pobřeží u Portocolom. Když se pokračuje po MA 4014 dál na sever, tak mne vždy udivovalo, proč v jednom údolíčku kousek před usedlostí Son Ropit, parkuje kolem silnice tolik aut. S Martou nám to jednoho dne nedalo a vyrazili jsme na průzkum. Když jsme přešli drátěný plot po přiloženém kmeni stromu, který byl označený červenou barvou, tak jsme pokračovali stejně značenou pěšinou mezi různými pastvinami a sady, přes několik zídek a celou variantu plotů, přes které se někdy člověk dostával po opřené dopravní značce, někdy po zbytcích žebříku, až se údolí změnilo na kaňon ústící do moře. Byla to Cala Magraner a vedle ní Cala Pilota.

S oblázkovými plážemi, ve stěnách kaňonu s jeskyněmi, některými pěkně vysoko, a se značenými horolezeckými cestami. Takže těch několik lidí se sem pohodlně vešlo, protože většina stejně visela někde ve stěně a teprve když slanili, se šli vykoupat, aby zas mohli lézt o kousek vedle.

Když se pokračuje po téže silnici dál na sever a vyjede se z údolí na planinu, je mezi kamennými zídkami nijak neznačená odbočka ke Cala Vargues. Vede úplně rovně směrem k moři. A jakmile se zalomí mírně doleva, tak v místě zlomu jsou velká železná vrata. Někde tam je zapotřebí ponechat auto. Protože vrata se zdají jen být zamčená. Ale auto jimi stejně neprojde. Dál už vede jen pěšina a někdy po pěkných skalních schodech. Jenže na jejím konci je zátoka Caló Blanc s plážemi Cala Varques a Cala Engapastor. Nádhera. Břehy jsou protkány aragonitovými žilami a jeskyněmi. Je zde nádherný klid a návštěvníků málo. Děti zde neřvou, protože slézání po stezce a pak zas nahoru jich moc nezvládne. Někteří návštěvníci se usídlili v jeskyních na delší dobu, protože tam měli i mini kuchyňky s kempinkovými vařiči. Někteří měli v hájku postavený stan, ale řada měla jen mezi stromy pověšené houpací sítě, kde ve spacácích spali. Na těch několik dnů pobytu si jídlo přinesli. Jedinou známkou civilizace byl malý stan v jedné z jeskyň, kde nějaký domorod zásobovaný loďkami od moře prodával lahvované pití. Místní táborníky jsem velmi dobře chápal. Z tak krásného místa by se mi také moc nechtělo odcházet.

Bufet v Cala Vargas.

Směrem dál na sever se dojde do města Porto Cristo. Po cestě jsou odbočky k plážím Cala Romantica, kterou jsem tam marně hledal. Možná, že se jedná o potvrzení pravidla, že je pravdou opak toho, jak se to nazve. Pak je Cala Mendia. Což v baskičtině znamená kůň. Zřejmě je určena pro koně. Anebo, co je opak koně? Pak následuje Cala Anguila, která pravděpodobně dostala své jméno úhoř, kvůli tomu, že je mnohem delší než široká. Ale také se někdy jmenuje Cala Serena. Aspoň místní ukazatelé spíše uvádí ten druhý název. Možná zmatením názvů chtějí návštěvníka přesvědčit, že byl pokaždé jinde.

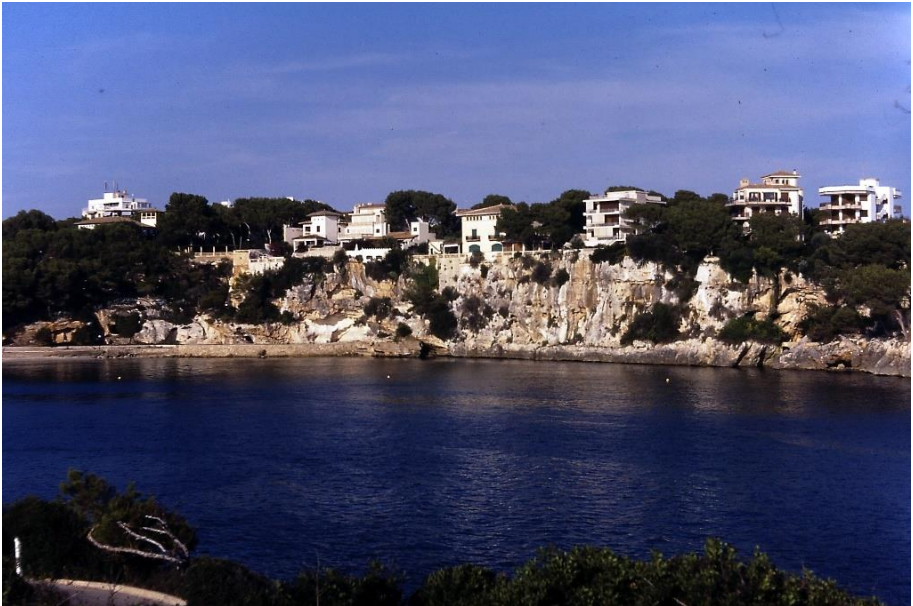
Nicméně, koupat se zde dá, pokud člověk najde místo na parkování na některé z okolních ulic.

Když se jede po staré silnici a vjede se do Porto Cristo, otevře se vpravo pohled na nádherný kaňon, který zde vyhloubila říčka Torrent de Llebrona. Kolmé skalní stěny, dole v zátocě kotví lodě, nad stěnami přilepené domy. Pro oko velmi chytlavé. Měli jsme s Jitkou a Breberou příležitost si tento výhled užívat déle než hodinu. Tak dlouho nám trvalo, než jsme se v koloně poskakujících aut propracovali až na náměstí. Přes říčku vede chatrný nízký mostek, takže pokud na něj vjede nákladňák nebo autobus, nikdo jiný na něj nesmí a při pohledu na něj dokonce ani španělský řidič si to neriskne. Hned za mostkem se ulice stáčí v pravém úhlu nahoru nad útes, a jakmile je na jeho horní hraně, zas v pravém úhlu doleva. Šířka ulice je taková, že si autobus potřebuje několikrát najet a couvnout, aby zahrnul. Tyto dvě zatáčky a zmíněný mostek jsou tak důmyslnými retardéry obousměrné dopravy, že město bylo ve dne v podstatě neprůjezdné.

Když jsem tady byl po létech s Martou, tak na jedné straně útesu už byl postavený kruhový objezd, který vedl na nový most přes celý kaňon. A na druhé straně navazoval na ulici, která vedla naprosto rovně na náměstí. Most zrovna dokončovali, protože po něm pobíhali svářeči. No konečně někdo dostal rozum.

Za rok nato jsme zjistili, jak jsme se mylili. Most nedokončovali, ale rozebírali! Už zde vůbec nebyl! Dokonce zrušili i kruhový objezd. Místo toho se jezdilo opět přes ten starý chatrný mostek. Ale postavili

moderní obchvat kolem města, pomocí kterého a ujetí 20 km se člověk mohl dostat na náměstí z druhé strany.

Nová zástavba nad zátokou v Porto Cristo.

Poněkud mi to nešlo do hlavy, pokud se velice slušně vyjádřím, takže jsem si našel dokumenty k celé historii. Když začali stavět onen kýžený a potřebný most, tak nějaká developerská společnost začala stavět v proluce těsně vedle mostu bytový dům. Přestože společnost byla přesně informována, jak bude most vypadat. Navíc se bytový dům začal stavět, až když už téměř celý most stál. Jak je zvykem, firma začala ještě nedostavěné byty prodávat. Každý ze zájemců o byt v domě byl varován, že používaný most bude stínit dům, až ten bude dokončen a kolem oken povede doprava. Stejně nájemníci podali

žalobu, že jim most stíní a omezuje jejich práva. Soud nedal na to, že věděli, co kupují, a viděli to, ale rozhodl, že se most musí zbořit. Tak ho město nechalo zbořit a místo něj postavili onen obchvat. EU a její úřední šiml mě nepřestává překvapovat.

Ale na druhou stranu je nutno přiznat, že Porto Cristo patří k tomu nejhezčímu z urbanistiky, co na Mallorce je. Kaňon ústící do moře je dole po obou stranách opatřen chodníky. Takže návštěvník se může kochat nejen zakotvenými loděmi, ale i zástavbou, která je přilepena na stěny kaňonu jako vlaštovčí hnízda. Ta nová. Nahoře jsou pak staré domky a secesní domy. Je zde slušná botanická zahrada a veřejnosti zpřístupněná jeskyně. Na jižní části městského pobřeží stojí na Torre del Serrap dels Falcons, další věž Chappého telegrafu a kolem ní je hezký přírodní park, s útesy spadajícími do otevřeného moře.

Na západ od Porto Cristo, ve vnitrozemí, se nachází město Manacor. Ale než se do něj dojede, tak kdo chce, může to vzít přes Serra de Levant. Zde totiž stojí za vidění ranně gotický kostel Son Negre.

V Manacoru samém, ve starém městě, respektive na okružní třídě kolem bývalých městských hradeb je ten větrný mlýn, který není mlýnem, ale obecním čerpadlem na vodu. Jak už bylo řečeno, má vedle sebe domeček, jako zásobník vody, tedy cisternu. Nicméně je zde ještě hezký gotický kostel Parròquia de la Mare de Déu dels Doloros de Manaco. Jak už to bývalo v gotice zvykem, je pokryt soškami (skulpturami) d'áblů, draků a jiných bájných bytostí. Jenže zde sošky přežily pozdější církevní záchvaty proti „tomu nepravému“

umění. Hned vedle kostela je příjemná malá tržnice s plechovou střechou. Taková, jaké se dají potkat v malých městečkách na jihu Francie.

Ještě západněji, na horském hřebenu, jsme navštívili kostel s klášterem Ermita de Bonany. Příjemné místo gotického komplexu s některými renesančními a barokními přestavbami. Má hezkou malou zahradu, odkud je výhled daleko do kraje.

Při jedné z posledních návštěv mi pan Internet poradil, že u vesničky Sa Coma, je na poloostrově rezervace dun. Tak jsem tam vyrazil. Pro toho, kdo viděl duny kolem jezera Michigan, by se ty místní mohly zdát směšné. Jenže kolik lidí, co tohle budou číst, duny u Michiganu vidělo? Ale místní rezervace překvapila něčím zcela jiným. Uprostřed mysu, na jeho vrcholu, stojí dělová věž Martello a ve velmi zachovalém stavu. I když není kruhová, ale má čtvercový půdorys. No a těsně za mysem začíná velká 2 km dlouhá hotelová pláž Cala Millor. A když si člověk vezme do úvahy ten kontrast mezi mysem s dunami a Cala Millor, tak dětské duny jednoznačně vítězí.

Katedrála s gryfy v Manacor.

Dělová věž typu Martello u Sa Coma.

Při návratu na hlavní silnici, kde je důležitá dopravní křižovatka, je město Arta. Arta je z historického hlediska velmi zajímavé. Kousek před ním se nachází megalitické stavby Talaiotské kultury Ses Paisses, které jsou mnohem větší než ty u Cala Pi. Před městem je hlavní silnice vedena po kruhovém objezdu, který je postaven kolem zbytků římského akvaduktu. Ale tím zajímavosti nekončí. Na návrší ve městě stojí gotický kostel Parròquia d'Artà, kde je hlavní loď obestavěna vnější zdí s opěrnými pilíři, takže je zde stín a vítr stavbu ochlazuje. Těsně nad ním, co by kamenem dohodil, je malý gotický hrad s kostelem de Transfiguración del Señor.